

טיפול באזורים פסיכויים בנפש

מרצה: ד"ר רננה שטנגר אלרן

מרצה אורח: ד"ר אביב שגב

היקף הקורס: 20 שעות אקדמיות

קורס מקוון

תיאור הקורס:

הקורס יקנה היכרות עם מגוון גישות תיאורטיות וטיפוליות שמבקשות להבין את הדינמיקה הנפשית של האדם במצבי משבר והתמודדות נפשית מורכבת עם הפרעות על הרצף הפסיכוי. נתבונן על האופן שבו שיגעון נתפס מבחינה היסטורית ותרבותית, וכן כיצד החוויה נראית במבט פנימי וסובייקטיבי דרך עדויות כתובות של אנשים שחוו פסיכזה. נמשיך בהיכרות עם המשגות שונות של פסיכזה בחשיבה הפסיכואנליטית דרך כתיבתם של זיגמונד פרויד, ווילפרד ביון, ודונלד ויניקוט. נכיר גישה שמתבוננת על האדם בתוך המשפחה והחברה דרך החשיבה של ר.ד. לאינג. נתבונן על חשיבה בין-תרבותית וטיפול רגיש תרבות במפגש עם פסיכזה. נסכם בהיכרות עם מפה לחקר החוויה הפסיכוטית ועם מבט אינטגרטיבי על הגישות השונות שפגשנו להבנת חוויות פסיכוטיות ולטיפול באדם המתמודד לאור גישות אלו. ההיכרות עם תכני הקורס נועדה לסייע לאפשרות של המטפל/ת לפגוש אזורי נפש פסיכויים אצל המטופל/ת, הן במסגרות אשפוז אקוטיות והן בקליניקה.

תוכנית הקורס:

תאריך	נושא השיעור	תוכן השיעור	ביבליוגרפיה
22.4.2025	מבט היסטורי על שיגעון	ההיסטוריה של השיגעון בקצרה - ההרצאה תציג מבט היסטורי על דרכים שונות שבהן החברה תפסה שיגעון וטיפול באנשים שסומנו כמשוגעים, וכיצד תפיסות אלו השתנו לאורך השנים. נדון במודלים מסבירים שונים להבנת שיגעון, כגון תפיסות דתיות-	פוקו, מ' (1986), תולדות השיגעון בעידן התבונה, ירושלים: כתר. פורטר, ר' (2002), היסטוריה קצרה של השיגעון, רסלינג.

	רוחניות, מודלים רפואיים, גישות פסיכולוגיות, ביקורת חברתית ועוד.		
שטנגר אלון, ר' (2017), אוטוביוגרפיות של שיגעון: מבט על האדם והנרטיב, ידיעות ספרים והוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה.	שיגעון מחפש משמעות: מבט מבפנים על החוויה הפסיכוטית - ההרצאה תבקש להעמיק את ההיכרות עם החוויה הסובייקטיבית של פסיכוזת ומצבי קצה נפשיים על ידי האנשים שחוו זאת בגוף ראשון. כיצד אפשר להתקרב אל חוויות פסיכוטיות ולהתבונן בהן כחוויות קצה אנושיות? מהו עולם הדימויים והשפה שבה אנשים בחרו לתאר חוויות של שיגעון בניסיונם לכתוב את הנפש השסועה? מה מפחיד אותנו כאנשי טיפול, וכחברה, כאשר אנחנו פוגשים חוויות אלו?	החוויה הפסיכוטית מבפנים	6.5.2025
Hinshelwood, R. D. (2004). <i>What's it like? In: Suffering insanity: Psychoanalytic essays on psychosis</i> (pp. 47-106). London: Brunner-Routledge.	ד"ר אביב שגב - החומרים מהם עשוי השיגעון, חלק א' - בשפת היומיום שיגעון היא מילה פלואידית מאוד, אך גם השימוש במילה 'פסיכוזת' הוא לעיתים נדיל וגמיש. בהרצאה נעבור על הפנוטיפ של פסיכוזת כסימפטום כפי שמקובל לחשוב ולהבין אותו כיום, וכן נשבץ אותו בתוך רצף הפרעות שמכילות תסמינים פסיכוטיים.	החומרים מהם עשוי השיגעון	13.5.2025
	ד"ר אביב שגב - החומרים מהם עשוי השיגעון, חלק ב' - מאז היולדה, מתנדנדת הפסיכיאטריה בין מודלים ביולוגיים-מוחיים לבין מודלים פסיכולוגיים. פסיכוזת, תסמין "הלב" של הפסיכיאטריה, מתנדודת גם היא עם הפרופסיה. 150 שנות מחקר, ויש מעט מאוד עובדות שחוקרי המוח מסכימים עליהן. האם אנחנו מחפשים במקום הלא נכון? בדרך הלא נכונה? האם יש בכלל מה לחפש? השיעור יציע ניסיון לגשר בין המודלים הלכאורה-סותרים, דרך היסטוריית המחקר של פסיכוזת, ותיאורי מקרים שמדגימים את המורכבות הפנומנולוגית.	החומרים מהם עשוי השיגעון, המשך	20.5.2025
פריד, ז' (1911). שרבר: הערות פסיכואנליטיות על תיאור-מקרה אוטוביוגרפי של פרנויה. (תרגום: קראוס, מ'), צפת: ספרים, 2006.	המקרה של שרבר: זיגמונד פריד - דרך תיאור המקרה שפריד כתב על בסיס ספר הזיכרונות של השופט דניאל פאול שרבר נתוודע לחשיבה של פריד על המנגנונים הנפשיים הפועלים בבסיס הפסיכוזת והפרנויה.	החשיבה של פריד על פסיכוזת	27.5.2025

<p>ביון, ו' (1967), "התקפות על חיבורים", בתוך: במחשבה שניה. תולעת ספרים, 2003.</p>	<p>התקפות על חיבורים: וילפרד ביון - נכיר את האופן בו ביון ממשיג את האזורים הפסיכוטטיים והלא-פסיכוטטיים בנפש, התקפות על חיבורים, ואת התפתחות החשיבה ופונקציית המיכל כמושגים בסיסיים להבנת פסיכוזת.</p>	<p>החשיבה של ביון על פסיכוזת</p>	<p>10.6.2025</p>
<p>ויניקוט, ד.ו. (1963) "פחד מהתמוטטות", בתוך: עצמי אמיתי, עצמי כוזב. תל אביב: עם עובד (סדרת פסיכואנליזה), 2009. ליטל, מ. (2011) חרדות פסיכוטיות והכלה, תולעת ספרים.</p>	<p>פחד מהתמוטטות: דונלד וויניקוט - דרך התיאוריה ההתפתחותית של וויניקוט נבין מהם ייסורים פרימיטיביים ומדוע ישנו גם פחד מפני התמוטטות וגם משיכה אל אזורי הקריסה הנפשית מתוך ניסיון לתקן את מה שקרה אך לא נחוה. נתבונן על המושג "רגרסיה לתלות" דרך האנליזה של מרגרט ליטל המתוארת בספרה חרדות פסיכוטיות והכלה.</p>	<p>החשיבה של וויניקוט על פסיכוזת והאנליזה של מרגרט ליטל לאינג</p>	<p>17.6.2025</p>
<p>לאינג, ר.ד. (1977), האני החצוי, (תרגום: יהושע, ר.), הקיבוץ המאוחד.</p>	<p>האני החצוי: ר.ד. לאינג - נכיר את הביקורת של החשיבה האנטי-פסיכיאטרית ובתוכה את גישתו האקזיסטנציאליסטית של לאינג שתיאר את ההוויה והקיום בעולם של האדם המשוסע, וכן את האופן שבו ראה את מקומו של השיגעון בתוך המערכת המשפחתית.</p>	<p>ר.ד. לאינג וחשיבה משפחתית-מערכתית על פסיכוזת</p>	<p>24.6.2025</p>
<p>מרגולין, י', ויצטום, א' (2009). "תסמונות נפשיות תלויות-תרבות בישראל". פסיכיאטריה. 13, 16-27, שורצמן, א' (2007), רופא לבן אלים שחורים, הוצאת אריה ניר.</p>	<p>פסיכוזת מנקודת מבט בין-תרבותית - מה בין דיבוק לזאר והאם ניתן לומר שאלו הם מצבים פסיכוטטיים? האם מצבם של אנשים שאובחנו עם סכיזופרניה טוב יותר במדינות מתפתחות בהשוואה למדינות מפותחות? נתבונן על האופנים השונים בהם משפיעה התרבות על ביטויים של הפרעות פסיכוטיות ועל הטיפול בהן.</p>	<p>פסיכוזת במבט בין-תרבותי</p>	<p>1.7.2025</p>
<p>Kanary Nikolova, J. (2020). "Beyond diagnosis – understanding psychosis".</p>	<p>מפה לחקר החוויה: מבט אינטגרטיבי על טיפול בפסיכוזת - בשיעור המסכם נכיר מפה לחקר החוויה הפסיכוטית. נתבונן על הגישות השונות שפגשנו להבנת פסיכוזת ולטיפול באנשים החיים עם חוויות אלו. נחשוב על האפשרות לאינטגרציה בין השפות השונות בניסיון לפגוש את האדם המתמודד עם מצוקות נפשיות קשות בנקודות שונות בחייו ולכל אורך הרצף בין משברים אקוטיים לבין חיים מלאים בקהילה.</p>	<p>מבט אינטגרטיבי על טיפול בפסיכוזת</p>	<p>8.7.2025</p>

מטרות הקורס:

ההיכרות עם גישות שונות לפסיכოזה נועדה להעשיר את הידע התיאורטי, להרחיב את נקודת המבט על חוויות קצה אנושיות, ומתוך כך לסייע לאפשרות של המטפל/ת לפגוש אזורי נפש פסיכוטיים אצל המטופל/ת, הן במחלקה והן בקליניקה, מתוך כבוד וסקרנות.

אודות המרצים:

ד"ר רננה שטנגר אלרן Phd, פסיכולוגית, אשת שיקום ומדריכה צוותי שיקום, עובדת בשלוותה בתכנית נויגיט לטיפול בצעירים שחוו משבר פסיכטי ראשון, עובדת בבית סוטרסה כפר יונה, מלווה בגישת דיאלוג פתוח, מרצה בביה"ס לעבודה סוציאלית באוניברסיטת תל אביב; מרצה במסלול לתואר שני בשיקום עם התמחות בבריאות הנפש בקריה האקדמית אונו, ובביה"ס לשיקום שילוב והחלמה בקריה האקדמית אונו. מחברת הספר אוטוביוגרפיות של שיגעון (זוכה פרס בהט לספר עיון מקורי).

renana.elran@mail.huji.ac.il , 050-5786085

ד"ר אביב שגב MD, מומחה לפסיכיאטריה, פסיכותרפיסט, מנהל מרכז "מיתרים" לאבחון וטיפול בהפרעות פסיכוטיות במרכז לבריאות הנפש שלוותה, עמית חוקר באוניברסיטת KCL באנגליה.

מועדי קורס: 10 מפגשים בימי שלישי בין השעות 17:00-18:30, בתאריכים: 22.04.25, 06.05.25,

13.05.25, 20.05.25, 27.05.25, 10.06.25, 17.06.25, 24.06.25, 01.07.25, 08.07.25. כל

מפגש הינו בהיקף של 2 שעות אקדמיות.

- היקף הקורס הוא 20 שעות אקדמיות.
- דרישת נוכחות: זכאות לתעודת סיום הקורס מותנית בנוכחות ב-75% מסך מהמפגשים.
- בסיום הקורס יקבלו המשתתפים תעודה מטעם מכון מפרשים לחקר והוראת הפסיכותרפיה והמכללה האקדמית תל אביב יפו.

קהל יעד: פסיכולוגים מומחים ומתמחים, עובדים סוציאליים קליניים או עובדים סוציאליים בעלי תואר שני עם ניסיון בעבודה טיפולית, מטפלים בהבעה ויצירה בעלי תואר שני, פסיכיאטרים, קרימינולוגים קליניים וסטודנטים לתואר שני בפסיכולוגיה.

עלות הקורס:

אנשי מקצוע: 1,400 ש"ח

מתמחים, סטודנטים לתואר שני ובוגרי המכללה האקדמית תל אביב יפו: 1,200 ש"ח

כיצד נרשמים:

- ניתן לשלוח מייל הכולל את שמכם המלא, מספר טלפון לחזרה, ושם הפעילות בה אתם מתעניינים לכתובת: Mifrasim@mta.ac.il
- לשאלות ובירורים נוספים ניתן להתקשר במספר : 0525438064.
- ליצירת קשר דרך אפליקציית WhatsApp - לחץ כאן

רשימת קריאה ומקורות:

היסטוריה של השיגעון

פוקו, מ' (1986), תולדות השיגעון בעידן התבונה, ירושלים: כתר.
פורטר, ר' (2002), היסטוריה קצרה של השיגעון, רסלינג.

חשיבה פסיכודינאמית על פסיכوزה

Hinshelwood, R. D. (2004). *What's it like? In: Suffering insanity: Psychoanalytic essays on psychosis* (pp. 47-106). London: Brunner-Routledge.

ביון, ו' (1967), "התקפות על חיבורים", בתוך: במחשבה שניה. תולעת ספרים, 2003.

ויניקוט, ד.ו. (1963) "פחד מהתמוטטות", בתוך: עצמי אמיתי, עצמי כוזב. תל אביב: עם עובד (סדרת פסיכואנליזה), 2009

לאינג, ר.ד. (1977), האני החצוי, (תרגום: יהושע, ר.), הקיבוץ המאוחד.

ליטל, מ. (2011) חרדות פסיכוטיות והכלה, תולעת ספרים.

פרויד, ד' (1911). שרבר: הערות פסיכואנליטיות על תיאור-מקרה אוטוביוגרפי של פרנויה. (תרגום: קראוס, מ'), צפת: ספרים, 2006.

פסיכוזת ותרבות

מרגולין, י', ויצטום, א' (2009). "תסמונות נפשיות תלויות-תרבות בישראל". פסיכיאטריה. 13, 16-27,

שורצמן, א' (2007), רופא לבן אלים שחורים, הוצאת אריה ניר.

חויית הפסיכוזת

שטנגר אלון, ר' (2017), אוטוביוגרפיות של שיגעון: מבט על האדם והנרטיב, ידיעות ספרים והוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה.

"Kanary Nikolova, J. (2020). "Beyond diagnosis – understanding psychosis